

A Salzburgi Ünnepi Játékok oldalvizén

Az Ifjú Karmesterek Díja

Ma már alig emlékszünk rá, de a '70-80-as években élénk elitellenes tiltakozó tüntetések kísérték az Ünnepi Játékok minden estjét, az elegáns közönség rendőr-kordonok mögé szorított skandáló fiatalok sorfala előtt vonult be a fesztiválpalotába.

Az elzárkózó elitizmus vádjára válaszként a fesztivál mára jelentősen nyitott az ifjúság felé: a laikusoknak kreatív ottalvós opera-workshopokat tart, a pályakezdő zenészeket rangos mesterkurzusokkal, versenyekkel célozza meg. Az Ifjú Karmesterek Díját (YCA) például a leghíresebb elitista, Salzburg második legismertebb szülötte, Herbert von Karajan emlékére alapították.

A YCA (Young Conductors Award) honlapja büszkén sorolja az eddigi győztesek nevét, és hogy jelenleg mely operaház, zenekar zeneigazgatói, karmesteri tisztjét töltik be. Pár név már-már ismerősen cseng (Mirga Gražinytė-Tyla, Lorenzo Viotti), de nekünk a legismerősebb Káli Gáboré, aki 2018-as versenygyőzelme óta rakétaszerű pályát látszik befutni. Az Osztrák Rádió Zenekara, a Wiener Symphoniker, az Orchestre de Paris, a Lausanne-i Kamarazenekar, a Szingapúri Szimfonikus Zenekar, a Borusan Istambul Szimfonikus Zenekar, a Budapesti Fesztiválzenekar, a Londoni Filharmonikus Zenekar, a Müncheni Állami Operaház, a düsseldorfi Deutsche Oper am Rhein, a Hamburgi Opera, a Drezdai Semperoper – impozáns felsorolás, a közelmúlt és közeljövő állomásai.

A gratuláló körök után éppen erről szeretnék faggatni: hogyan működik a zenei versenyekkel összefüggő zenei menedzsment világa, mitől függ a siker, a meghívás és a visszahívás. Mi a titka?

Nincs titok, a karrier előrehaladását (szándékosan nem mondok sikert) valamennyire a tehetség, de főleg a nagy munkabírás és leszegett fejű rengeteg sok munka, nem kevés szerencse, ezen felül a véletlenek és szakmai kapcsolatok érzékeny és ismeretlen egyensúlya alakítja ki.

Azért ismeretlen, mert soha nem tudjuk, hogy egy-egy pozitív fordulathoz mi vezet. Én is jelentkeztem írásban egy pár ügynökségnél, ami önmagában igen kevés sikerrel szokott kecsegtetni. Viszont ha maga az ügynök keres meg, mert például valaki beajánlott neki, felhívta rám és adott teljesítményemre a figyelmét, az már jó kezdet lehet. És még akkor is fontos a csillagok szerencsés együttállása: hogy az ügynöknek éppen legyen helye és karrierelképzelése a számomra, és éppen ráérjen több koncertemre, operai vezénylésemre személyesen eljönni és megnézni engem. Nem sietik el, nagyon alaposak. Egy francia ügynökről van szó, és mert éppen Párizsban vezényeltem beugrással a Budapesti Fesztiválzenekart a 2019 tavaszi turnéján, talán megnézett ott is. Így szerződtem 2020-ban a HarrisonParrottal. Ez egy nagy ügynökség, rengeteg nagy névvel dolgoznak (Paavo Järvi, Kent Nagano, Christoph von Dohnányi). Elég gyorsan ment az, ami másoknak esetleg évekbe telik, de ez – őszintén – részben a véletlen műve. Ugyanolyan véletlen, mint hogy 2017 őszén, kissé beleszürkülve a színházi taposómalomba megváltam a nürnbergi operakarmesteri munkámtól, és ennek köszönhetően, megrázva magam fel tudtam készülni a pár hónappal későbbi versenyekre.

Egy versenygyőzelem azért becsatornázza a véletleneket. Mit köszönhetsz a 2018-as két versenygyőzelemnek (Káli a salzburgi előtt pár hónappal a Hong Kong-i karmesterverse-nyen is 1. díjat nyert)?

Azt hiszem, mindent. A díjakkal hangversenymeghívások is járnak, és ezek fontos megnyíló ajtók. De ez csak a kezdet. Miután bemész az ajtón, következik a való élet: szakmailag és emberileg elfogadtatni magadat egy új zenekarral (ha éppen ázsiai zenekarról van szó, megfejteni és a javadra fordítani egy másféle kultúra testbeszédének titkait), megtalálni a zenei mondanivalód közlésének leghatékonyabb módját, és valahogy meggyőzni egy erre nem mindig nyitott együttest, hogy amit kérsz tőlük, az jó lesz.

A pályádat alakító véletlenek sora Berlinben kezdődött, amikor szerencsés módon olyan tanár kezébe kerültél, aki nagyra értékelte zenei előéletedet, és azt az elemző előadóművészi iskolát, amit Nagy Péter, Csalog Gábor, Rados Ferenc, Kurtág György növendékeként, követője-ként kijártál.

Ez így volt, a vak szerencse vezérelt őhöz, és nem a másik berlini karmesteriskolába. Nagyon sokat tanultam a szakmáról Lutz Köhlertől, kiváló tanár, mindent tud, de érdekes módon a szemkontaktus keresése nem volt az erőssége, és a muzsikussal való lazább, kreatív kommunikáció jelentőségére is csak később, és mondhatni, az ő ellenében jöttem rá. Kudarcközből is tanul az ember.

Még egy „véletlenről” kérdeznél: hogy kerültél Daniel Barenboim látókörébe?

Nevetni fogsz: egy zongoraverseny szólistája küldte el közös DVD-felvételünket Barenboimnak, aki valamiért nem a zongoristára, hanem a karmesterre (rám) figyelt fel. Friss diplomásként első évemet töltöttem az aacheni operaházban, amikor felhívott Barenboim asszisztense, hogy adott feladatra embert keresnek, egy hét múlva

Az YCA nem hagyományos értelemben vett verseny, megnyerése mégis jelentékeny ugródeszkát jelent a karrierépítés nehézségeivel szembesülő fiatalok számára. A jelentkezőknek hang- és képanyagot kell beküldeniük, ebből választ a szakmai zsűri 8 versenyzőt, akik az Ünnepi Játékok hetei alatt már élőben próbálják a megadott darabrészt a verseny zenekarával, a Camerata Salzburggal. A próbafolyamat során tovább szűkül a kör a mindent eldöntő YCA-hétvégén immár közönség előtt fellépő három karmesterre – közülük kerül ki a Díj győztese, aki 15 000 euróval és pár jelentékeny hangversenymeghívással lesz gazdagabb. Ennek koronája az a koncertmeghívás, amelyet egy nemzetközi zenekar élén a következő évi Ünnepi Játékok főműsorában kell abszolválnia a győztesnek. A 2021-es YCA döntősei: Jonas Ehrler, Luis Toro Araya, Joel Sandelson, lapunk megjelenésekor már a győztes neve is ismert lesz.

Berlinben vár a mester egy meghallgatásra. El is mentem, zongoráznom is kellett, nem is keveset, vezényelnem is, *A varázsfuvolát*, *A denevér* nyitányát, egyebeket. Végül nem vettem fel – később kiderült, hogy mást sem –, de Barenboimtól is „hazavittem” egy nagyon fontos szakmai megjegyzést, ami későbbi darabok értelmezésében segített.

Mi volt ez?

A denevér-nyitányra mondta, hogy „a harmóniak ideje nem stimmel.” Hogy jobban kövessem, és ne sietessem a zenei folyamat harmóniaváltásait. Ez egyébként teljesen egybe- vág mestereim tanításaival a zenei időről – csak alkalmazni kell tudni, mindig...

Egy korábbi interjúban a szemkontaktus jelentőségéről szóltál, arról, hogy érdekes módon földrajzilag változó, hogy a zenekari muzsikusz felnéz-e játék közben. Kik néznek fel, és kik nem?

Ez tényleg érdekes, Christian Thielemannak, akivel volt alkalmam dolgozni, egyenesen vesszőparipája ez: „nem látom, hogy nézel!” – szól gyakran a zenészekre vezénylés közben. Magyarországon néznek a szemembe, Drezdában, Németországban, Törökországban néznek, Bostonban és a távol-keleti zenekarokban többnyire nem néznek. De például a szingapúri zenekar, akár néztek a szemembe, akár nem, olyan Mozartot játszott, olyan természetességgel, tökéletes hangon és artikulációval, hogy lehidaltam, sok német zenekar elbújhatna mögöttük.

Ha már elkezdtünk szakmázni, Bartók-műveket mennyire kérnek tőled a külföldi zenekarok? Van lehetőség megmutatni azt a pluszt, amivel Alma matered révén rendelkezel?

Igen, Bartók életműve központi helyet foglal el a repertoáromban, és kéri is tőlem. A salzburgi verseny döntőjében is kifejezetten ezért választottam a *Divertimentót*, és a Camerata Salzburg nagyszerűen lejátszotta. Meglepődnél, hogy milyen sok pozitív élményem volt külföldön, hogy egy folklorisztikus darabot (a *Román népi táncokat* például) micsoda természetességgel, remek ritmusokkal és karakterekkel játszik például egy Skót Kamarazenekar vagy egy isztambuli zenekar.

Azt csak mi gondoljuk, hogy kizárólag magyarok tudnak hitelesen Bartókot előadni...

...és mert az anyatejjel együtt szívtuk magunkba a magyar népzene, nem kell ugyanolyan szívós, alapos elemzéssel megközelíteni a darabok előkészítését. Pedig kell, még jobban, még alaposabban kell, hiszen különösen fontos nekünk!

A repertoárodát átnézve, viszonylag kevés barokkot dirigálsz. Volt alkalmad megismerni és alkalmazni a historikus előadói praxist?

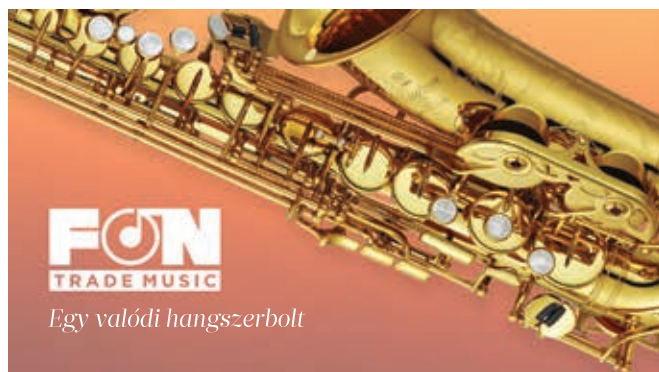
Igen, a nürnbergi operaházban elég sok francia barokk darab volt műsoron, Rameau-operák. Itt Hervé Niquet, a műfaj abszolút szakértője mellett asszisztáltam, komoly iskola volt. Ez fontos, a világ ma nincs meg nélküle, és különleges hozadéka a felszabadító kreativitás, amivel a kottához lehet közelíteni, hogy gondolkodó interpretátorként merjünk nem csak zenét, hanem a zenével is játszani.

Az előadói szabadságról jut eszembe: szólisztikusabb vagy besimulósabb (francia vagy német iskola-féle) játékot vársz el a zenekari fűvösöktől?

Azt sokszor a darab határozza meg. Vagy a zenekarnak már van egy kialakult hangzása. Például a drezdai Staatskapellének vagy az Orchestre de Paris-nak már kész kialakult hangzása van, és itt nincs más dolgunk, mint örülni és használni azt. Ha egy hangzást nekem kell megteremtennem, az más feladat, és figyelembe kell venni a helyi tradíciókat, az ún. iskolát. Próbálok nem prekonceptióval közelíteni, és minél nagyobb kreativitást hagyni magamnak és a zenekarnak is, de ha jól meggondolom, mégis a németes besimulós szólókat szeretem jobban hallani. Nagyon foglalkoztat az a kicsit filozofikus gondolat is, azaz a folyamat, hogy hogyan tud az egyes hangszeresek játékából – egy zenekari tutti egyes tagjai ugye különböző személyiségű és képzettségű, adottságú zenészek – minél teljesebb, komplexebb élő egész kialakulni. Érdekes megfigyelni, hogy egyes zenekarok már ki vannak alakulva a szó igazi értelmében, mások félig kialakult együttesek, megint mások az út elején járnak – mindegyikből a legjobbat kell kihozni, de a módszerek nagyon különbözhetnek.

Ahogy beszélgetünk, egyre inkább egy intellektuális, elemző-tervező alkat rajzolódik ki a szavaidból. Csak a darabokon végzendő munkafolyamatot elemzed-tervezed, vagy mindent szeretsz előre látni?

Igen, azt hiszem, nem szeretek a véletlenre bízni dolgokat. És magamat is meglepem néha, hogy amíg korábban a kottába temetkezve kizárólag a darabokkal foglalkoztam, mára már megértettem, hogy rengeteg időt kell magára a karrier megtervezésére, a közeli és távolabbi lépések előkészítésére fordítanom. A tervezésre fordított idő (ahogy egy partitúra alapos kielemezése) mindig sokszorososan megtérül. Kicsit olyan ez, mint a mestereim irányításával végzett sok óra kamarazenélés, amiben részem volt: a kamarazene pontosan arra treníroz, hogy hogyan lehet egy zenész-partnernek instrukciókat adni, és (reakciói alapján) tőle instrukciókat fogadni. Ez így nagyon száraznak hangzik, pedig a zenében ez az elemző közelítés mindig közvetlenül az emócióhoz kapcsolódik, azzal, hogy mindennél világosabban felmutatja az emóció okát, miéértjét. És ettől a ponttól minden átfordul egy semmihez nem hasonlítható előadói szabadságba. Ez a kettősség, az elemző tudatosságból kibomló spontaneitás, ez az én mindenkori szakmai origóm.

FON
TRADE MUSIC

Egy valódi hangszerbolt

Kiemelkedően széles választékkal várjuk vásárlóinkat!

fontrademusic.hu

1081 Budapest, Kiss József utca 14.
+36 1 210 2790, +36 30 488 6622

Nyitvatartás: h-p 9⁰⁰ -17³⁰

Adams Alexander Alphasax A&S Bach
Bags Berg Larsen BG Blackburn
Buffet Crampon B&S Cannonball Cherub
Conn-Selmer Courtois D'Addario Denis
Wick Dotzauer Edwards Francois Louis
Gard Gator Getzen Hammig Hohner
Holton Hoyer Jody Jazz Jupiter Keilwerth
King König & Meyer Kromat Leblanc
Lorée Ludwig Majestic Manhasset Marca
Marigaux Melton Muramatsu Musser
Neotech P. Mauriat Pearl Powell Rigotti
Sankyo Schagerl Schilke Schneider
Schreiber Seiko Selmer Silverstein Steuer
Straubinger Studio 49 Theo Wanne
Trevor J. James Vandoren Wilde+Spieth
Wittner Yamaha Yanagisawa Zoom